

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ ดังนี้

1. ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
2. แนวคิดและหลักการด้านการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
3. องค์ประกอบของการอ่าน และหลักการด้านการอ่านตามแนวการสอนภาษา

แบบธรรมชาติ

4. การจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมด้านการอ่านตามแนวการสอนภาษา

แบบธรรมชาติ

ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language Approach) มีทฤษฎีพื้นฐานมาจากทฤษฎีที่ว่าด้วยธรรมชาติของภาษา และทฤษฎีที่ว่าด้วยธรรมชาติการเรียนรู้ อ่าน เขียน ในรบบภาษา ดังนี้ (บุษบง ฉันทิวงค์, 2536)

1. ทฤษฎีที่ว่าด้วยระบบของภาษา ประกอบด้วย 3 ระบบ คือ ระบบความหมาย ระบบไวยากรณ์ และระบบเสียง ทฤษฎีนี้เชื่อว่าความหมายเป็นหัวใจของภาษา ส่วนไวยากรณ์และเสียงเป็นเพียงส่วนประกอบสถานการณ์ภาษาที่นอกคำ ซึ่งกำหนดความหมายในการสื่อสาร เด็กจะไม่พยายามอ่าน และเขียนด้วยการสะกดคำไปทีละตัว แต่จะคิดคำที่สื่อความหมายได้เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์นั้น ด้วยเหตุนี้เด็กจึงไม่จำเป็นต้องรู้จักเสียงของตัวอักษรก่อนที่จะสามารถสื่อความหมายโดยการอ่านเขียน

2. ทฤษฎีที่ว่าด้วยภาษา ความคิด และสัญลักษณ์สื่อสาร ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่ไม่สามารถสื่อสารความหมายทุกเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อความหมายจึงจำเป็นต้องใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายและถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ หลากรูปแบบ ด้วยเหตุนี้การจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาตามแนวความเชื่อของทฤษฎีนี้ จึงรวมเอาศิลปะ ดนตรี และละคร เป็นส่วนสำคัญของการเรียนการสอน ถ้าเด็กไม่สามารถเข้าใจเรื่องราวจากภาษาได้ครบถ้วน เขาก็จะสามารถคาดคะเนเรื่องราวจากท่าทาง ภาพประกอบ หรือ ดนตรี ที่เข้ากับเหตุการณ์สำคัญของเรื่องได้

3. ทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาการตามธรรมชาติของการรู้หนังสือ ทฤษฎีนี้เชื่อว่าทุกคนต้องประสบประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูลสำหรับใช้ต่อไป ความก้าวหน้าในการใช้ภาษาไม่ว่าในด้านใดต้องอาศัยองค์ประกอบทางภาษาหลายด้าน เช่น ความก้าวหน้าในการอ่านเกิดจากการได้ฟังคำสั่ง และฟังนิทาน การได้พูดคุยกับเพื่อน และการได้พยายามเขียนถ่ายทอดประสบการณ์ เนื่องจากการอ่านเขียนเป็นกิจกรรมที่ต้องสื่อความหมายกับผู้อื่น การพูดคุยกับครูและเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและเขียนจะช่วยให้เด็กเห็นการคาดคะเนลักษณะต่าง ๆ ตามความคิดของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้เขาเข้าใจความหมายของเรื่องมากขึ้น การคาดคะเนซึ่งเป็นประสบการณ์จากการอ่านจะช่วยในการสื่อความหมายเมื่อเด็กเขียน การสื่อความหมายซึ่งเป็นประสบการณ์จากการเขียนช่วยในการคาดคะเนเมื่อเด็กอ่าน การอ่านและเขียนเป็นระบบที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน

จากกรอบความคิดของทฤษฎีดังกล่าว แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติตั้งอยู่บนแนวคิดดังต่อไปนี้ (Moss and Noden, eds., 1994)

1. ภาษาของเด็กเป็นพื้นฐานในการสอนภาษาให้แก่เด็ก
2. ภาษาที่สอนเป็นภาษาที่ใช้สำหรับการสื่อสาร
3. หัวใจของภาษา คือ ความหมาย
4. การอ่าน เขียน พูด และฟัง เป็นสิ่งที่ต้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
5. การเขียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการรู้หนังสือ
6. กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการรู้หนังสือจะต้องเป็นกิจกรรมที่มีความหมายจริง ๆ

จากทฤษฎีแนวคิดดังกล่าว การสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติมีหลักการดังนี้ (อารี สัมหลวี, 2535)

1. การสอนภาษาในเด็กปฐมวัยจะต้องสร้างสิ่งแวดล้อมให้เด็กคุ้นเคยกับตัวหนังสือ ชิมชับเรื่องราวในหนังสือ โดยครูอ่านหนังสือให้ฟังทุกวันและสนทนาพูดคุยกับเด็ก ให้เด็กเล่าเรื่องจากการพูดและการเขียน หรือการวาด การแสดง

2. การสอนภาษาจะต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ครูจะต้องศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล สอนตามระดับความสามารถที่แตกต่างกัน เด็กเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่ครูในการเตรียม และวางแผนในการสอน

3. การสอนภาษาส่งเสริมให้เด็กสนใจและรักที่จะเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกเรื่อง หรือหนังสือที่สนใจ

4. การสอนภาษาจะต้องให้เด็กเห็นประโยชน์ของการใช้ภาษา ในความมุ่งหมายที่ต่าง ๆ กัน เช่น จดหมาย หนังสือพิมพ์ ป้ายประกาศ ฉลากยา ฯลฯ

5. การสอนภาษาจะต้องเป็นประสบการณ์ที่ทำให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู การปฏิสัมพันธ์นี้จะนำไปในทางสนับสนุนให้กำลังใจและช่วยเหลือส่งเสริมซึ่งกันและกัน

6. การสอนภาษาควรรีให้เด็กมีความมั่นใจกล้าเสี่ยงที่จะพูด อ่านและเขียนโดยที่ไม่กลัวผิด

ตามแนวคิดของกูดแมน (Goodman อ้างถึงใน ทรราช นิลวิเชียร และพรพรศรีศิลป์ เเงาธรรมสาร, 2534) ได้กล่าวถึงหลักการการสอนภาษาในระดับปฐมวัย ไว้ว่า

1. ภาษาที่ใช้สอนต้องมีความหมายที่สมบูรณ์ (Bolton, Poollock, Scarffe and Snowball, 1991; Kucer, 1991) มีใจความครบถ้วน และเน้นความสัมพันธ์ของการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

2. เนื้อหาในการเรียนภาษาสำหรับเด็ก คือ ประสบการณ์จริงที่เด็กได้ฝึกกระบวนการคิดในการใช้ภาษาอย่างมีจุดมุ่งหมายในสถานการณ์ที่หลากหลาย (Bolton, Green, Pollock Scarffe and Snowball, 1991; Daniel, 1988) กิจกรรมภาษาควรเริ่มจากภาษาพูดเพื่อให้เด็กเข้าใจความหมายก่อนที่จะใช้ภาษาเขียน (บุษบง ดันติวงศ์, 2538)

3. การเรียนภาษาสามารถเรียนได้จากการใช้ภาษาในการเรียนทุกวิชา

4. การสอนภาษาควรรีให้ความสำคัญกับกิจกรรมภาษาที่เด็กริเริ่มขึ้นเอง (Shapiro and Doiron, 1987; Morrow, 1989)

5. การสอนภาษา ต้องอยู่บนพื้นฐานของการทำกิจกรรมภาษาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก โดยครูควรมองข้อผิดพลาดของเด็กว่า คือ ส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และสนับสนุนให้เด็กกล้าพูด กล้าทำ เพื่อจะได้เรียนรู้เพิ่มขึ้น (Shapiro and Doiron, 1987; Day and Swetenburg, 1978)

ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการในการอ่านและเขียนตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติของ สตรีคแลนด์ และ มอร์ริว (Strickland and Morrow, 1990) ที่กล่าวว่า

1. เด็กสามารถอ่านและเขียนอย่างมีความหมาย โดยการใช้ประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้อง ก่อนที่จะแนะนำแนวคิดใหม่ ๆ
2. เด็กเริ่มอ่านและเขียนอย่างเป็นธรรมชาติ เมื่อเด็กได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีภาษาเขียน เช่น สลาก ป้ายคำแนะนำต่าง ๆ ฯลฯ และเห็นแบบอย่างการอ่านและการเขียนของผู้ใหญ่
3. เด็กเรียนรู้การอ่านได้ดีที่สุด เมื่อพบว่า การอ่านมีประโยชน์และมีความหมายต่อตัวเด็กเอง
4. เด็กสามารถใช้รูปแบบภาษาเขียนที่สมบูรณ์ เมื่อเด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาในสถานการณ์ที่หลากหลาย และจะต้องได้ฟังการอ่าน โดลกกลอน คำคล้องจอง นิทาน ฯลฯ

จากแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ สรุปได้ว่า เด็กเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมายสมบูรณ์จากประสบการณ์จริงในสิ่งแวดล้อมและการได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กจะสะสมประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูลสำหรับใช้ต่อไป

แนวคิดและหลักการด้านการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

แนวคิดทางด้านการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

บุษบง ธนดิวงศ์ (2538) ได้กล่าวถึง แนวคิดทางด้านการอ่าน ดังนี้

1. เด็กเขียนอ่านได้ดีที่สุด เมื่อพบว่า การอ่านมีประโยชน์ต่อตัวเด็กเอง
2. เด็กจะเขียนอ่านเองโดยธรรมชาติ ถ้าอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีภาษาเขียน และได้เห็นแบบอย่างการอ่านที่ผู้ใหญ่อ่าน
3. เด็กสามารถถ่ายทอดภาษาโดยการพูด การเขียน และสามารถรู้ภาษาโดยการฟัง การอ่าน ซึ่งจะเรียนไปด้วยกัน
4. โดยธรรมชาติ เด็กจะเรียนรู้การอ่านจากการที่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
5. ความหมายของข้อความที่เด็กอ่านได้มาจากประสบการณ์ในอดีตของเด็ก
6. เด็กเรียนรู้การอ่านจากการได้รับประสบการณ์ จากการอ่านหลาย ๆ ทาง

ฉันทนา ภาคบงกช (2538) กล่าวถึง แนวคิดทางด้านการอ่านของเด็ก ดังนี้

1. การเรียนรู้ด้านการอ่านเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติจากตัวหนังสือต่าง ๆ ที่พบในสังคมรอบตัวเช่น สัญญาจราจร ป้ายชื่อร้าน ตราตามกล่อง และซองสินค้าที่คุ้นเคย ป้ายประกาศ
2. เด็กที่มีโอกาสอ่าน หรือเห็นตัวหนังสือมาก ย่อมมีโอกาสพัฒนาด้านการอ่านได้รวดเร็ว
3. เด็กเรียนรู้ด้านการอ่านได้ดี เมื่อสิ่งนั้นมีความหมายต่อตัวเด็ก
4. การอ่านหนังสือนิทานให้เด็กฟังอย่างสนุกสนานอยู่เสมอ ช่วยให้ได้พัฒนาการอ่านได้รวดเร็ว และรักการอ่าน
5. เด็กเรียนรู้ที่จะอ่านภาพจากนิทาน และค่อย ๆ เรียนรู้เสียงของพยัญชนะ จากหนังสือนิทาน
6. เด็กชอบอ่านข้อความที่ผู้ใหญ่ช่วยเขียนถ่ายถอดความคิดของตนจากผลงานศิลปะของตน
7. การมีโอกาสดูอ่านมาก ย่อมนำไปสู่การพัฒนาการเขียนเพื่อสื่อความหมายในผู้ใหญ่

หลักการทางด้านการสอนอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

บุษบง อ้นดีวงศ์ (2538) ได้กล่าวถึง หลักการสอนอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ดังนี้

1. สื่อในการจัดการเรียนการสอนอ่านจะต้องเป็นสื่อที่มีประโยชน์และมีการใช้จริง เช่น ป้ายประกาศ หนังสือนิทาน ฯลฯ
2. การสอนอ่านจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดล้อมที่มีข้อความที่สื่อความหมายได้จริงในชีวิตประจำวัน และให้เห็นแบบอย่างการอ่านของครู
3. การอ่านจะต้องผูกควบคู่ไปกับการเขียน
4. การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเตรียมเด็กอนุบาลสำหรับการอ่านนั้น จะต้องเน้นการสอนให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยมีสิ่งแวดล้อมที่มีภาษาเขียน และหนังสือเป็นสื่อ
5. การสอนอ่านจะต้องจัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ก่อนที่จะแนะนำแนวคิดใหม่ ๆ ให้เด็ก

6. การอ่านจะต้องเปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์การอ่านในหลาย ๆ แบบ เช่น การอ่านร่วมกับผู้ใหญ่ การอ่านตามลำพัง การถ่ายทอดสิ่งที่อ่านในผลงานอื่น ๆ การเล่น ตลอดจนประสบการณ์การอ่านสื่อหลายประเภท คือ นิทาน เพลง คำคล้องจอง ข้อความในสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบของการอ่านและขั้นตอนการดำเนินการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

องค์ประกอบของการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เป็นการศึกษากระบวนการทางด้าน การอ่าน ซึ่ง เคลย์ (Clay, 1985 อ้างถึงใน Cutting, 1989) ได้กล่าวถึง กระบวนการทางด้าน การอ่านว่า เด็กจำเป็นต้องเข้าใจเรื่องราวโดยใช้ความรู้และประสบการณ์ เดิม เข้าใจความหมายของคำ รู้โครงสร้างของประโยคและเข้าใจตัวหนังสือ รวมเรียกว่า ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ แบ่งองค์ประกอบของการอ่านออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับการใช้หนังสือ

การอ่านจากหน้าซ้ายไปหน้าขวา

การอ่านกวาดสายตาดำเนินข้อความจากซ้ายไปขวา และการกวาดสายตา กลับมาทางซ้าย

การหาหน้าแรกและหน้าสุดท้ายของหนังสือ

การหาตอน เริ่มต้นและตอนจบของเรื่อง

2. ความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร

การเชื่อมโยงหนึ่งต่อหนึ่ง เช่น เสียงของคำกับภาพ เสียงกับรูปตัวอักษร ชื่อตัวอักษรกับรูป

การรู้จักคำ

ความรู้เกี่ยวกับลำดับเสียงในคำ

การรู้จักรูปตัวอักษร

การรู้จักชื่อตัวอักษรบางตัว

การรู้จักเสียงตัวอักษรบางตัว

การจำตัวอักษรตัวแรก/ตัวสุดท้ายของคำ

3. เครื่องหมายวรรคตอน

การรู้ความหมายกับหน้าเสียงที่ใช้กับข้อความที่มีเครื่องหมายคำถาม

การรู้ความหมายกับหน้าเสียงที่ใช้กับข้อความที่มีเครื่องหมายคำพูด

การรู้ความหมายกับหน้าเสียงที่ใช้กับข้อความที่มีเครื่องหมายอัศเจรีย์

4. ความรู้เกี่ยวกับสิ่งชี้แนะการคาดคะเนและตรวจสอบความถูกต้องของสิ่งที่อ่าน

ได้ด้วยตนเอง โดย

ภาพ

ประสบการณ์เดิม

โครงสร้างของประโยค

ความหมายที่เป็นไปได้

บุษบง ฉันทิววงศ์ (2536) กล่าวถึง ตัวอย่างเช่น เรื่องความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือ และหนังสือ ดังนี้

1. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมและความคิดรวบยอดต่อไปนี้ การหยิบหนังสือมาเปิดอ่าน ถือหนังสือถูกด้าน พลิกหนังสือจากหน้าแรกไปหน้าหลัง ดูข้อความจากซ้ายไปขวา จากบนลงล่าง ซึ่งส่วนประกอบของหนังสือ ชื่อเรื่อง หน้าที่เริ่มเรื่อง หน้าที่จบเรื่อง มองข้อความที่เริ่มต้นบนหน้ากระดาษ บอกชื่อสังเกตที่แสดงว่ารู้ว่ามีภาพต่างจากตัวหนังสือ และภาพกับตัวหนังสือสัมพันธ์กัน

2. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือ สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมและความคิดรวบยอดต่อไปนี้ อ่านหนังสือสัญลักษณ์บางตัวในสิ่งแวดล้อม ชื่อตัวอักษรที่คุ้นเคย เรียกชื่อตัวอักษร บางตัว ชื่อคำบางคำ บอกให้ครูบันทึกข้อความที่คิด โยงเสียงตัวอักษรกับรูปตัวอักษร ลงอ่านคำ หรือข้อความโดยอาศัยภาพช่วย โดยสังเกตตัวอักษร โดยอาศัยเรื่องราว และ/หรือโดยอาศัยคำใกล้เคียง ดูตัวหนังสือ และพูดตามในขณะที่ยังอ่านหนังสือ ส่วนนิทานที่คุ้นเคยพร้อมทั้งชื่อตัวคำบางคำประกอบ

พัฒนาการทางการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

โธลดาเวย์ (Holdaway, 1979) ได้จัด พฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัยตามลำดับพัฒนาการไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 Emergent Reading

ดูหนังสือเรื่องที่ชอบ พูดย่อความในหนังสือด้วยภาษาของตน ทำท่าทางเหมือนอ่านหนังสือ

จับใจความและตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อเรื่อง โดยการอ่านประกอบ การเล่นเกมของตนเอง

ไม่สนใจข้อความตามลำดับของเรื่อง

อ่านเรื่องสั้น ๆ ที่บอกให้ครูบันทึกมาให้

อ่านและเขียนตัวขีดเขียน (scibbles)

อ่านตัวอักษรแล้วพยายามลอกหรือเขียนทับ

ขั้นที่ 2 Advanced Emergent Reading

กวาดตามองข้อความตามบรรทัด ดูข้อความที่มีตัวหนังสือตัวใหญ่และเขียนเว้นคำ

ตรวจสอบความถูกต้อง โดยการเดาจากประสบการณ์เดิมและจากสิ่งชี้แนะ

อ่านข้อความที่มีตัวอักษรและ คำที่เห็นกันอยู่เป็นประจำ

หาคำที่มีตัวอักษรที่คล้ายคลึงกัน โดยการตรวจสอบจากจุดที่เริ่มต้นของ

ประโยค

ขั้นที่ 3 Emergent to Early Reading

รู้จักคำที่อยู่ในชีวิตประจำวัน เมื่อเห็นคำนั้นในบริบทหรือสิ่งแวดล้อม

คาดเดาคำใหม่ โดยดูรูปประโยค และความหมาย

กวาดสายตาทุกทิศทาง เมื่อมองข้อความที่คุ้นเคย

ชี้และบอกชื่อของตัวอักษรส่วนใหญ่ได้

พิจารณาตัวอักษรบางตัวเพื่อจะบอกว่าคือตัวอะไร แล้วพยายามลอก และ

ตกแต่งรูปร่างของตัวอักษร

จำคำบางคำที่มีพยัญชนะต้นเหมือนกันได้

ขั้นที่ 4 Early Reading

ชี้หรือกวาดตามองจุดเริ่มต้น และจุดจบของคำบางคำ

ใช้เสียงพยัญชนะต้นที่รู้จักในการคาดเดา และตรวจสอบคำที่อ่าน

บอกชื่อสิ่งเกิดที่แสดงว่า รู้ว่าคำ ๆ เดียวกันสามารถสมกับคำอื่นกลายเป็นคำใหม่ได้เช่น เด็กชาย เด็กหญิง แม่ค้า แม่หัว

ลอกหรือเขียนข้อความหมายโดยใช้ภาษาง่าย ๆ ของตนเองใช้รูปประโยคที่ถูกต้อง และกลับมามีคำใหม่ได้

เล่นเกมโดยใช้บัตรคำที่มีคำที่คุ้นเคยหรือเรียงบัตรคำให้เป็นประโยคได้ถูกต้อง

ชี้หรือกวาดตามองจุดเริ่มต้นและจุดลงท้ายของประโยค

ขั้นที่ 5 Advanced Early Reading

คาดเดาข้อความจากสิ่งชี้แนะ โดยดูตัวพยัญชนะตัวแรกของคำประกอบด้วยความรู้เดิมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปตัวอักษรกับเสียงตัวอักษร

จำและตรวจสอบตัวอักษรที่สัมพันธ์กับเสียงของคำ

ตรวจสอบคำที่อ่านด้วยการชี้ตัวอักษรในคำพร้อม ๆ กับออกเสียงไปด้วย

ใช้รูปและเสียงตัวอักษร เป็นหลักในการสะกดคำใหม่ที่ไม่รู้จัก หรือคำที่ไม่แน่ใจ

การจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กระดับปฐมวัยตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ครูจะต้องศึกษา จุดมุ่งหมายในการสอนอ่าน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์ การประเมินผล จุดมุ่งหมายในการสอนอ่าน

จากการศึกษาองค์ประกอบของการอ่านของ เคลย์ (Clay, 1985 อ้างถึงใน Cutting, 1989) และสตรีกแลนด์ (Strickland, 1988) สรุปได้ว่าการสอนต้องมุ่งให้เด็กเข้าใจเรื่องราวที่อ่านโดยใช้ความรู้และประสบการณ์เดิม เข้าใจความหมายของคำ รู้โครงสร้างของประโยคและเข้าใจตัวหนังสือ ซึ่งรวมเรียกว่า ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับการใช้หนังสือ
  - 1.1 การรู้ทิศทางในการถือหนังสือ
  - 1.2 การรู้ส่วนประกอบของหนังสือ
  - 1.3 การรู้ทิศทางในการอ่าน

2. ความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร

2.1 การรู้ว่าการอ่านกับการเขียนสัมพันธ์กัน

2.2 การรู้จักคำคุณศัพท์

2.3 การรู้ว่าคำคืออะไร

2.4 การรู้จักตัวอักษรตัวแรก และตัวสุดท้ายของคำ

2.5 การรูรูปร่างและทิศทางของตัวอักษร

3. ความรู้เกี่ยวกับเครื่องหมายวรรคตอน

3.1 การรู้จักเครื่องหมายคำถาม

3.2 การรู้จักเครื่องหมายคำพูด

3.3 การรู้จักเครื่องหมายอัศเจรีย์

4. ความรู้เกี่ยวกับการใช้สิ่งชี้แนะในการคาดคะเน และตรวจสอบการคาดคะเน

4.1 การคาดคะเน และตรวจสอบการคาดคะเนโดยอาศัย ภาพ ความหมาย

ของคำ โครงสร้างของประโยค และ/หรือ พยางค์ต้นของคำ

บุษบง ต้นติวังค์ (2538) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการสอนอ่านไว้ว่าเพื่อ

1. ปลุกฝังให้เด็กมีทัศนคติที่ดี มีนิสัยรักการอ่าน

2. ให้เด็กมีพัฒนาการอ่านเพื่อจับใจความ ได้แก่

2.1 ให้เด็กมีความรู้เกี่ยวกับหนังสือ (Book Concept) รู้จักหน้าปก การพลิกหน้า ความสัมพันธ์ระหว่างภาพสัญลักษณ์ และข้อความ

2.2 ให้เด็กมีความรู้เกี่ยวกับตัวหนังสือ (Print Concept) เช่น รู้ลำดับคำในประโยค รู้ลำดับตัวอักษรในคำ ความรู้เกี่ยวกับรูป และเสียงของตัวอักษร ความรู้เกี่ยวกับเครื่องหมายวรรคตอน

เลมม์และลี (Lamme and Lee, 1990) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการสอนภาษาแบบธรรมชาติไว้ว่าเพื่อให้เด็กได้ค้นหาความหมายของเรื่อง มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตามความคิดของเด็กเอง การอ่านร่วมกันจะช่วยทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการอ่าน เด็กจะเรียนรู้กระบวนการที่ทำให้เกิดความคิด การคาดเดาเหตุการณ์ และมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ (Concept About Print and Books) ดังที่ คัทติง (Cutting, 1989) กล่าวไว้แล้วว่า ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ การถือหนังสือให้ถูกด้าน

การกวาดสายตาข้อความจากซ้ายไปขวา และจากบนลงล่าง การชี้ส่วนประกอบของหนังสือ ได้ถูกต้อง การอ่านตัวอักษรหรือสัญลักษณ์บางตัวได้ การชี้ตัวหนังสือบางตัวที่คุ้นเคยได้ การอ่านคำหรือข้อความโดยการสังเกตตัวอักษรได้ เป็นต้น การให้เด็กมีส่วนร่วมในการอ่าน เด็กจะค่อย ๆ เข้าใจเรื่องของหนังสือ เช่น เข้าใจเรื่องของวิธีการใช้หนังสือ วิธีการเปิดหนังสือ และวิธีการอ่านหนังสือจนทำให้เด็กคุ้นเคยกับหนังสือ เห็นความสำคัญของหนังสือ เริ่มเรียนรู้จุดมุ่งหมายของการใช้หนังสือ ซึ่งส่งผลให้เด็กมีความสนใจ และรักที่จะอ่านมากขึ้น ถึงแม้ว่าเด็กบางคนจะยังอ่านหนังสือไม่ออกแต่การดูเพียงรูปภาพก็เป็นสิ่งที่เด็กพอใจ (สนิย์ ทองศิริประภา, 2535)

ตามแนวคิดของ ไรท์ กรุป (Wright group, 1988 อ้างถึงใน Box, 1990) มีแนวทางการจัดกิจกรรมการอ่านร่วมกัน ดังนี้คือ

1. อ่านเรื่องตลอดเรื่อง มองดูภาพ
2. อ่านเรื่องดัง ๆ โดยไม่หยุด
3. อ่านเรื่องซ้ำ ๆ ชี้อาแต่ละคำ
4. สนับสนุนให้เด็กอ่านพร้อม ๆ กับครู
5. สนับสนุนให้เด็กอ่านหนังสือด้วยกัน และชี้อา
6. อ่านจนถึงคำสุดท้ายของประโยค และหยุดให้เด็กเติมคำในช่องว่าง

กิจกรรมการเรียนการสอน

แลมม์และลี (Lamme and Lee, 1990) ได้กล่าวถึงการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) ไว้ว่า การสอนแบบนี้ จะช่วยให้เด็กได้รับการฝึกฝนทักษะทางภาษา เด็กจะกลายเป็นนักอ่านที่มีความสามารถเรียนรู้การอ่านอย่างต่อเนื่อง มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน มีความเชื่อมั่นในตนเองและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เด็กจะเป็นนักคิดค้นปฏิบัติที่เรียนรู้ภาษาอย่างมีความสุข จากที่กล่าวมานี้เรียกว่าการจัดประสบการณ์การอ่านร่วมกัน (Shared Reading Experience) การอ่านร่วมกันจะทำให้เด็กอ่านอย่างสนุกสนาน เด็กจะได้รับประสบการณ์ที่ดีควรได้ รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือ และร่วมมือกันโดยปราศจากการบังคับ นับว่าเป็นประสบการณ์การสอนที่เหมาะสมสำหรับเด็กในวัยนี้

โบลดาเวย์ (Holdaway, 1979) กล่าวถึง ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการอ่านร่วมกัน (Shared Reading) ดังนี้

1. ขั้นการค้นหา (Discovery)

การแนะนำประสบการณ์ใหม่ โดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการคาดเดาประโยคที่มีโครงสร้างซ้ำ ๆ และใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาในการอ่าน จุดประสงค์

เพื่อชักจูงให้เด็กมีส่วนร่วมในขณะที่ครูอ่านหนังสือให้ฟัง โดยเด็กอ่านข้อความที่มีข้อความซ้ำ ๆ ในหนังสือพร้อมกับครู

เพื่อเป็นตัวอย่างของการใช้ภาษาพูดโดยดูแบบการใช้ภาษาในหนังสือ

เพื่อกระตุ้นให้เด็กพยายามอ่านคำโดยนำความรู้เกี่ยวกับเสียงมาลองออกเสียง

2. ขั้นการสำรวจ (Exploration)

การอ่านหนังสือซ้ำ ครูสามารถนำหนังสือมาอ่านซ้ำ เมื่อเด็กแสดงความต้องการเพื่อให้เด็กเกิดความคุ้นเคย

จุดประสงค์

เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานในการใช้ภาษาพูดที่เหมือนกับภาษาในหนังสือ

เพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้น

เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้ฝึกพูดโดยใช้ภาษาในเรื่องพร้อม ๆ กันทุกคนในกลุ่มย่อยและรายบุคคล

เพื่อช่วยให้เด็กตระหนักถึงการใช้โครงสร้างที่พิเศษของเรื่อง ในการทบทวนเมื่ออ่านเองหรือเมื่อต้องสื่อสารด้วยตนเอง

เพื่อสอนทักษะการอ่านที่จำเป็นในการอ่าน ขณะที่กำลังอ่านอยู่ โดยเฉพาะคำค้นตา การวิเคราะห์โครงสร้างประโยค ความสัมพันธ์ระหว่างรูปและเสียงในการอ่าน

เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมสื่อภาษาจากภาษาในหนังสือ การตอบสนองเฉพาะตัว และการเตรียมในการปฏิบัติที่มีความมุ่งหมายจริง

เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กที่เรียนรู้ซ้ำ และต้องการทำกิจกรรมซ้ำ ๆ เพื่อให้มีประสบการณ์ด้านการฟังอย่างสนุกสนาน เพิ่มเติม และฝึกทักษะในการจำ

3. ขั้นใช้ประสบการณ์ และสื่อสารอย่างอิสระ (Independent Experience and Expression)

การนำประสบการณ์เดิมในการอ่านหนังสือกับผู้อื่นมาใช้ เมื่อเด็กอ่านหนังสือ

อย่างอิสระคนเดียว หรือกับเพื่อนในกลุ่มย่อย เด็กได้สำรวจอย่างสร้างสรรค์ แสดงออกทางภาษาและศิลปะอย่างมีความหมาย

จุดประสงค์

เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้อ่านอิสระโดยลำพังหรือกลุ่มย่อย ๆ

เพื่อให้เด็กรู้สึกประสบความสำเร็จและมั่นใจในความสามารถของตนเอง

เพื่อส่งเสริมให้เด็กค้นหาการประเมินตนเอง และแก้ไขโดยอาศัยแบบอย่าง

จากภาษาที่คุ้นเคย

เพื่อส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมสื่อภาษาตามความสนใจจากภาษาในหนังสือ ซึ่งจะทำให้เด็กเข้าใจเนื้อเรื่องที่น่าอ่านอย่างลึกซึ้งขึ้น

การจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ สามารถประมวลได้เป็น 5 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมการอ่านร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่สะท้อนหลักการว่า การสอนอ่านต้องเห็นแบบอย่างการอ่านที่ผู้ใหญ่อ่าน และเด็กได้มีประสบการณ์การอ่านจากสื่อหลาย ๆ ประเภท เช่น นิทาน เพลง คำคล้องจอง เป็นกิจกรรมการอ่านร่วมกันระหว่างครูกับเด็กในกลุ่มใหญ่
2. กิจกรรมการสื่อภาษา เป็นกิจกรรมที่สะท้อนหลักการว่า การรับภาษาจะต้องคู่กับการถ่ายทอดทางภาษาเป็นกิจกรรมที่เด็กได้สื่อความหมายของสิ่งที่อ่าน เด็กทำโดยลำพัง หรือเป็นกลุ่มย่อย เช่น การวาดภาพ การทำภาพผนัง การแสดงละคร
3. กิจกรรมการอ่านอิสระ เป็นกิจกรรมที่สะท้อนหลักการว่า เด็กแต่ละคนจะเรียนสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการอ่านแตกต่างกัน ในเวลาที่แตกต่างกัน และในขณะที่มีความพร้อมในการอ่านที่แตกต่างกัน กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เด็กได้มีโอกาสเลือกอ่านหนังสือตามความสนใจ เด็กอ่านเงียบ ๆ คนเดียวหรือเป็นกลุ่มย่อย ครูช่วยบันทึกสิ่งที่อ่าน และให้เด็กเล่าเรื่อง หรือพูดคุยเรื่องที่อ่านให้เพื่อนฟัง
4. กิจกรรมการเล่นเกมภาษา เป็นกิจกรรมที่สะท้อนหลักการที่ว่า เด็กควรมีโอกาสได้อ่านในช่วงเวลาต่าง ๆ ตลอดทั้งวัน ซึ่งการอ่านนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมการอ่านอย่างเป็นทางการ จากสื่อที่เป็นหนังสือ หรือข้อความในสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่อาจจะเป็นการเล่นเกมที่เกี่ยวข้องกันภาษาในลักษณะต่าง ๆ ด้วย เด็กทำโดยลำพังหรือเป็นกลุ่มย่อย

5. กิจกรรมการอ่านข้อความในสิ่งแวดล้อมตามโอกาสเป็นกิจกรรมที่สะท้อนหลักการที่ว่า การสอนอ่านควรใช้ข้อความที่ใช้อยู่จริงในชีวิตประจำวัน และมีคุณค่าควรแก่การอ่าน เป็นการนำเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันมาเขียนพร้อม ๆ กับเด็กเพื่อไว้ใช้อ่านในห้องเรียน

การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการจัดกิจกรรมการอ่าน ของสตีคแลนด์ (Strickland, 1988) และ โฮลดาเวย์ (Holdaway, 1979) ได้กล่าวถึง เทคนิคที่จำเป็นในการสอนอ่านแก่เด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

1. การชี้ตัวหนังสือ (Track print) การที่ครูชี้ตัวหนังสือ เพื่อกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการมอง และได้ยินเสียงที่ครูอ่านตัวหนังสือ ช่วยให้ได้มีความเข้าใจทิศทางของการอ่าน ครูอาจเลือกข้อบางประโยค หรือบางคำที่สำคัญ
2. การฝึกให้คิดคาดคะเนเนื้อหาล่วงหน้าจากประสบการณ์ (Think along) ในขณะที่ครูอ่าน ครูควรแสดงการคิดเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง เพื่อให้เกิดสังเกตวิธีการคิดของครู จงทำให้เด็กรู้จักคิดโดยใช้คำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่อ่าน เช่น นิทานเรื่องนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ..... ครูคิดว่าจะเกิด..... อีกต่อไป ครูคิดว่าประโยคนี้ต้องอ่านว่า.....
3. การเติมคำศัพท์ลงในช่องว่าง (Cloze activity) โดยครูจะพูดส่วนต้นของประโยคที่เคยอ่านให้เด็กฟังจากหนังสือ แล้วหยุดเปิดโอกาสให้เด็กหาคำที่มีความหมายเหมาะสมมาเติมให้ประโยคสมบูรณ์ หรือเลือกเขียนประโยคลงบนกระดาษดำ และลบออกหนึ่งคำ กระตุ้นให้เด็กหาคำมาเติมในประโยคให้สมบูรณ์ เป็นการฝึกให้เด็กคาดคะเนคำจากสิ่งที่อ่าน โดยอาศัยสิ่งชี้แนะที่มี
4. การพิจารณาลักษณะของตัวหนังสือในข้อความ (Examining text features) การพิจารณาข้อความ ดูคำเริ่มต้น ดูคำซ้ำ ๆ ดูตัวหนังสือ ดูการใช้เครื่องหมายวรรคตอน และอื่น ๆ จะช่วยทำให้เด็กรู้จักความสัมพันธ์ทางภาษาของสิ่งชี้แนะ (cue) ซึ่งช่วยในการคาดคะเนและตรวจสอบการคาดคะเนสิ่งที่อ่าน
5. การชี้คำขณะอ่าน (Pointing) เพื่อให้เกิดเห็นความสัมพันธ์ของเสียงและรูปตัวอักษรของคำที่ปรากฏเป็นภาษาเขียน และการอ่านจากซ้ายไปขวา
6. การปิดคำด้วยกระดาษแล้วเลื่อนให้เห็นตัวอักษร (Sliding masking) เพื่อเน้นให้เด็กมองตัวอักษรในคำ

7. การอ่านข้อความซ้ำ (Revisiting text) เมื่อครูอ่านหนังสือให้เด็กฟังและพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับความหมายของสิ่งที่อ่าน ครูก็จะอ่านข้อความนั้นซ้ำ ที่นี้เพื่อให้เด็กเข้าใจเรื่องมากขึ้น โดยการสังเกตลักษณะต่าง ๆ ของข้อความ เช่น คำซ้ำ คำที่เริ่มต้น ตัวอักษรเดี่ยวหรือหลายวรรคตอน ฯลฯ ซึ่งช่วยในการคาดคะเนความหมายให้ชัดเจนขึ้น

สื่อและอุปกรณ์

ในการจัดกิจกรรมการอ่านให้กับเด็กนั้น สื่อที่เหมาะสมสำหรับการอ่านของเด็ก ได้แก่ ข้อความที่เป็นสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน หนังสือที่เด็กคาดคะเนเรื่องได้ (predictable book) ซึ่งเป็นหนังสือขนาดใหญ่และขนาดปกติ แผ่นป้ายคำคล้องจองและเพลงที่มีตัวหนังสือตัวใหญ่ เพื่อให้เด็กมองเห็นได้ชัดเจน เป็นเรื่องที่ชอบ มีข้อความซ้ำ ๆ ใช้ภาษาที่เด็กคุ้นเคย ใช้ประโยคง่าย ๆ ที่เด็กสามารถคาดเดาเรื่องราวได้ บุซบง ดันติวงค์ (2536) กล่าวว่า นิทานเป็นสื่อที่เหมาะสมมากสำหรับการสอนอ่าน เพราะนิทานเป็นเรื่องราวที่มีความหมายสำหรับเด็ก หนังสือนิทานที่เข้าได้ผลกับเด็ก คือ หนังสือนิทานที่มีเนื้อเรื่องที่เด็กสนใจ มีภาพและข้อความสัมพันธ์กัน ตัวหนังสือใหญ่ชัดเจน มีการจัดวางหน้ากระดาษ ภาพและประโยคที่ง่ายต่อการเชื่อมโยงความหมาย มีเหตุการณ์หรือข้อความที่ซ้ำ ๆ ที่ช่วยการคาดคะเน มีโครงสร้างลีลาการเขียน และเรื่องราวที่เด็กคุ้นเคย ควรเขียนแยกเป็นคำ ๆ

การทำให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน และเห็นความสำคัญของหนังสือนั้น ผู้ใหญ่ต้องทำ ดังนี้ (บุซบง ดันติวงค์, 2535)

1. เข้าใจให้เกิดความอยากอ่านหนังสือ โดยเฉพาะจัดหนังสือที่มีคุณภาพและเหมาะสมสำหรับเด็ก ซึ่งจะชี้ให้เห็นว่า การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญ
2. จูงใจ เด็กมีความพยายามที่จะอ่านเพื่อที่จะได้รู้เรื่องราวที่น่ารู้ น่าสนุก ที่มีอยู่ในหนังสือ
3. กระตุ้น แนนนาให้เด็กอยากรู้อยากเห็นเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหนังสือ เมื่อเด็กได้อ่านหนังสือเรื่องหนึ่งจะทำให้เด็กอยากอ่านอีกเรื่องหนึ่งต่อไป ทำให้เกิดความรู้สึกว่าหนังสือเป็นสิ่งที่ท้าทายให้อ่าน
4. สร้างบรรยากาศในการอ่าน เปิดโอกาสให้เด็กได้คุ้นเคยกับหนังสือ ได้เห็นการอ่านของผู้ใหญ่จูงใจให้เด็กมีประสบการณ์ในการอ่าน รู้จักหนังสือและการอ่านหนังสือ ก่อนที่จะสามารถอ่านหนังสือได้ด้วยตนเอง

การประเมินผล

การประเมินผลตามแนวการสอนแบบธรรมชาติ ชลอสเซอร์และฟิลลิปส์ (Schlosser and Phillips, 1991) กล่าวถึงการประเมินผลตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติไว้ 2 วิธี ได้แก่ การประเมินผลจากการสังเกต (observation) และการประเมินผลจากการหาเอกสารมาประกอบ (Documentation) ซึ่งทั้ง 2 วิธี จะรวมไปถึงการอธิบายเกี่ยวกับกระบวนการในการอ่านเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงกลวิธีในการสังเกตการอ่าน โดยสรุปว่า การสังเกตสามารถทำได้กับเด็กรายบุคคลหรือในกลุ่มย่อยเมื่อเด็กทำกิจกรรมในห้องเรียน อภิปรายถึงการทำงานของเด็กในกลุ่มด้วย

การสังเกตการอ่าน จะสังเกตได้จากกิจกรรมการอ่านที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมการอ่านร่วมกัน การอ่านอิสระ

การสังเกตเด็กในกิจกรรมการอ่านหนังสือร่วมกัน สามารถประเมินความตั้งใจ ทักษะ การคาดคะเน การจับใจความ และกระบวนการในการอ่าน ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือ และหนังสือ การมองคำ ความรู้เกี่ยวกับรูปและเสียงของตัวอักษร การใช้เครื่องหมายวรรคตอน

การสังเกตเด็กในกิจกรรมการอ่านหนังสือคนเดียว จะทำให้เห็นได้ว่าเด็กใช้กลวิธีการอ่านอย่างไร สามารถประเมินความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ การจับคู่กันระหว่างรูปและเสียงของตัวอักษร และความเข้าใจเกี่ยวกับตัวหนังสือ คำและเสียงของคำ สามารถทราบได้ว่าเด็กเข้าใจความหมาย และเข้าใจตัวหนังสืออย่างไร

คัทติง (Cutting, 1989) กล่าวถึง การประเมินผลทางการอ่านว่าสามารถทำได้ 3 วิธี โดยสรุป คือ

1. จากการสังเกต (From observation)

การสังเกตท่าทางขณะเด็กอ่าน

2. จากการวินิจฉัยความหมาย (From diagnostic means)

2.1 การฟังเด็กอ่าน เพื่อจะรู้ว่าเด็กทำอย่างไรเมื่ออ่านข้อความในบริบท และทำให้ทราบว่าหนังสือเหมาะสมกับเด็กหรือไม่ การฟังเด็กอ่านสามารถทำให้เราทราบว่า

ก) เด็กสามารถอ่านได้ถูกต้องหรือไม่ ถ้าหนังสือนั้นเหมาะสมกับเด็ก จะช่วยให้เด็กอ่านได้มากขึ้น

ข) เด็กสามารถใช้การเดาเป็นพื้นฐานในการอ่าน มีกลวิธีในการอ่าน และการรู้โครงสร้างของเรื่องราวในหนังสือ

2.2 การฟังเด็กเล่าเรื่องซ้ำ และถามคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวในหนังสือว่า "เรื่องนี้เกี่ยวกับอะไร" "คำนี้มีความหมายว่าอย่างไร" เพื่อจะได้รู้ว่าเด็กเข้าใจเรื่องราวหรือไม่

2.3 การรู้ข้อมูลของเด็กในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการอ่านเขียน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการอ่าน เพื่อจะได้รู้ว่าเด็กเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างรูปและเสียงของตัวอักษรหรือไม่ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร

3. จากการตอบสนองของเด็ก (From children's constructed responses) ให้เด็กมีโอกาสตอบสนองต่อเรื่องที่อ่าน การจับใจความจากเรื่องที่อ่าน การขยายความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ซึ่งเป็นการตอบสนองเฉพาะบุคคลและการฝึกประเมินตนเอง

ตามแนวคิดของ กูดแมน (Goodman, 1985) ได้กล่าวถึงแนวทางในการสังเกตการใช้ภาษาของเด็ก ดังนี้

1. เพื่อสังเกตภาษาของเด็กในการใช้ภาษาที่หลากหลาย ก่อนที่จะสรุปผลเกี่ยวกับความสามารถทางภาษาของเด็ก เด็กบางคนไม่พูดกับเพื่อนในกลุ่มเลย แต่เขาสามารถสื่อสารกับผู้ใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ค้นหาความสามารถในการใช้ภาษาในจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน เช่น เด็กแลกเปลี่ยนภาษากันอย่างใด อะไรคือสิ่งที่จำเป็นหรือต้องการใช้ภาษาในการจินตนาการ เด็กสามารถพูดกับผู้ใหญ่หรือพูดคุยกันเองได้หรือไม่

3. ค้นหาการสื่อสารที่มีความหมายมากกว่าการประเมินจากความสามารถทางภาษา เพราะบางครั้งการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่จำเป็นต้องใช้ประโยคที่สมบูรณ์ แต่ควรควรสังเกตว่าเด็กสามารถดัดแปลงใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้หรือไม่

4. ค้นหาความรู้ของเด็กเกี่ยวกับการใช้ภาษาเสียงในรูปแบบของภาษาที่แตกต่างกัน การจัดกิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ครูจะต้องเข้าใจแนวคิดหลักการ องค์ประกอบ และพัฒนาการทางด้าน การอ่าน ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติก่อน และจึงนำกิจกรรมการอ่าน สื่อและอุปกรณ์ ที่มีพื้นฐานจากแนวคิดและหลักการ มาใช้กับเด็ก ครูจะต้องเป็นผู้สนับสนุน และส่งเสริม ให้เด็กมีความมั่นใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมด้านการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

งานวิจัยต่างประเทศหลายเรื่องที่น่าสนใจ และส่งเสริมการจัดกิจกรรมการอ่าน เพื่อพัฒนาภาษา ดังนี้ เกรดเลอร์ (Kriedler, 1975) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ใน

การอ่านผลการศึกษา พบว่า ทักษะสำคัญที่ใช้ในการอ่าน คือ

1. การกวาดสายตาในการอ่าน
2. การจำแนกความแตกต่างระหว่างตัวอักษร คำ และกลุ่มคำ
3. การเชื่อมโยงคำ และความหมายได้ทันทีที่เห็นตัวหนังสือ นั้น ๆ
4. การตีความคำศัพท์ที่ตนไม่รู้อความหมาย ด้วยการหาความสัมพันธ์ในเนื้อหา

แฟนซี (Fanacy, 1988) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการอ่านและเขียนของเด็กอนุบาล ในห้องเรียนที่สอนทักษะพื้นฐาน กับห้องเรียนที่พัฒนาภาษาตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า เด็กทั้งสองกลุ่มมีความรู้เกี่ยวกับการเขียนและอ่านเพิ่มขึ้น แต่เด็กจากห้องเรียนที่พัฒนาภาษาแบบธรรมชาติได้แสดงให้เห็นถึงการคิดสะกดคำโดยการลองออกเสียง (invented spelling) มากกว่า มีความต้องการที่จะเขียนมากกว่า มีการทบทวน และตรวจแก้ไขในระหว่างการเขียนบ่อยกว่า และเด็กจะตระหนักว่าตนสามารถอ่านเขียนด้วยตนเองมากกว่า แต่เด็กจากห้องเรียนที่สอนทักษะพื้นฐานที่เด็กมักคิดว่าตนจะเรียนอ่านเขียนได้เฉพาะที่ครูสอนเท่านั้น

เทย์เลอร์ (Taylor, 1988) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบโปรแกรมการอ่านของเด็กที่ใช้หนังสือเล่มใหญ่ (Big Books) กับการที่ใช้หนังสือเล่มปกติ (traditional-size books) โดยทำการทดลองกับเด็กปฐมวัยใช้เวลา 1 ภาคการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มควบคุมได้รับการสอนอ่านโดยใช้หนังสือขนาดปกติ ที่มีเค้าโครงเรื่องและภาษาง่ายแก่การเดา (predictable books of traditional-size) กลุ่มทดลองได้รับการสอนอ่านโดยใช้หนังสือขนาดใหญ่ ที่มีเค้าโครงเรื่องและภาษาง่ายแก่การเดา (predictable books of Big Book format) ผลการทดลองพบว่า เด็กที่ได้รับการสอนโดยการใช้หนังสือเล่มใหญ่ มีคะแนนความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือ (concept about print) คำคุ้นตา (sight word vocabulary) สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการอ่านที่ใช้หนังสือเหมาะสมจะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้าน การอ่านดีขึ้น

แคสเทน และ คลีแคว (Kasten and Clarke, 1989) ได้ทำการวิจัยความพร้อมทางด้าน การอ่านของเด็กปฐมวัย ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยทดลองกับเด็กปฐมวัยสองกลุ่มใช้ระยะเวลา 1 ปี แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม ซึ่งได้รับการสอนแบบปกติและกลุ่มทดลอง ได้รับการสอนการอ่านร่วมกัน กลุ่มทดลองมีคะแนนการค้นหาคำความหมายในการอ่าน และการสื่อสารทางภาษาในการอ่านหนังสือ สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญ

ลีส์ (Lees, 1989) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ความเข้าใจในการอ่านและพัฒนาการอ่าน ของนักอ่านที่ดีและไม่ดี การศึกษานี้นำมาใช้เพื่อเชื่อมโยงแนวทางของการวิเคราะห์การจับใจความ และพัฒนาการในเด็กที่มีปัญหาการอ่าน และมีการอ่านในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยประเมินผล ที่ทักษะย่อยที่เกี่ยวข้องกับการจำคำ การออกเสียงคำ การออกเสียงทั้งประโยค การแบ่งลักษณะ และการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ การอ่านตามพจนานุกรม การจับคู่โดยใช้สายตา การ เปลี่ยนความหมายของคำ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาทักษะการอ่านที่อาศัยทักษะที่มีอยู่ ก่อนจะลดลงในเรื่องของการจำคำทั้งในเด็กที่อ่านดีและไม่ดี แต่จะมีการใช้ทักษะการถอดคำที่เป็น ของตนเองเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ว่าการพัฒนาจะนำไปสู่การใช้ทักษะการใช้สายตาโดยตรงเพิ่มมากขึ้น แต่ข้อมูลก็ชี้แนะให้เห็นว่าทุกกลุ่มยังใช้วิธีถอดคำออกเสียงตามพจนานุกรม การพัฒนาในเด็กที่อ่าน ได้ดีและไม่ดีจะมีความแตกต่างกัน การพัฒนาของเด็กที่อ่านไม่ดี จะอาศัยพื้นฐานที่มีอยู่ก่อนเท่านั้น แต่เด็กที่อ่านได้ดีจะอาศัยความรู้ที่ได้มาภายหลังในการพัฒนาการอ่าน

วอร์ด (Ward, 1989) ได้วิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำแนวการสอนภาษา แบบธรรมชาติมาใช้ โดยศึกษาจากห้องเรียนของครูชั้นประถมศึกษา ที่บอกว่าตนเองเป็นครูที่สอน ตามแนวนี้จำนวน 4 คน ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตในห้องเรียน สัมภาษณ์ครูและ ผู้บริหารศึกษาแผนการสอน ศึกษาผลงานของนักเรียน หนังสือที่ใช้ และคู่มือหลักสูตร ผลการวิจัย พบว่า แนวคิดหรือปรัชญาเกี่ยวกับการสอนของครู เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ที่มีอิทธิพลต่อการสอนตาม แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ครูที่มีแนวคิดแบบการสอนภาษาแบบธรรมชาติ มักจะเน้นเรื่อง พัฒนาการทางภาษา การชวนซึ่งกันภาษา และให้เด็กได้แสดงออกมากกว่า ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย นี้นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ และมีความเชื่อมั่นในปรัชญาของแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จึงจะสามารถนำแนวการสอนภาษา แบบธรรมชาติมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างบูรณาการและต่อเนื่อง

บ็อกซ์ (Box, 1990) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ผลการจัดประสบการณ์การอ่านร่วมกัน (shared reading experience) ที่มีต่อความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ และ ได้วิเคราะห์เรื่องของเด็กปฐมวัย โดยทดลองกับเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 4 ปีแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ใช้การจัดประสบการณ์การอ่านร่วมกัน กลุ่มที่ 2 ใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหว (movement activity) และกลุ่มที่ 3 ใช้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอนปกติผลการทดลอง พบว่า

กลุ่มทดลอง มีคะแนนความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือ การอ่านเบื้องต้น (the Early School Inventory-Preliteracy) และความเข้าใจในเค้าโครงเรื่อง (story structure) สูงกว่ากลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญ สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์ การอ่านร่วมกันจะทำให้มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือสูงขึ้น และเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัยต่อไปได้

วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (Chuwawanlee, 1993) ได้ศึกษาตัวกำหนดที่สำคัญของการเริ่มอ่านของเด็กอนุบาลในประเทศไทย พบว่า ตัวกำหนดที่สำคัญของการเริ่มอ่านของเด็กปฐมวัย คือ ความบ่อยของการที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ลูกฟัง และการอธิบายในขณะให้อ่านหนังสือด้วย

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทย สุทธาทิพย์ มีชูนิก (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการเข้าใจคำถาม ของเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยวิธีปริศนาคำทายและเพลง ผู้วิจัยได้คัดเลือกคำถามที่เด็กไม่เข้าใจมากที่สุดจำนวน 20 คำ จากการทำแบบทดสอบวัดความเข้าใจคำถามจำนวน 60 ข้อ ของนักเรียน 300 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีปริศนาคำทายและเพลง มีความเข้าใจคำถามหลังการทดลองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อดิษฐ์ คุณศักดิ์ (2532) ทำการวิจัยเรื่อง การใช้เกมเพื่อพัฒนาความสามารถของเด็กปฐมวัย ที่มีปัญหาในการจำแนกเสียงต้นของคำ ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่มีปัญหาในการจำแนกเสียงต้นของคำเมื่อผ่านการใช้เกมในการฝึกจำแนกเสียงต้นของคำแล้วเด็กมีความสามารถในการจำแนกเสียงต้นของคำดีกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ภาวณี แสนทวีสุข (2537) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับเด็กอนุบาล มีการเก็บข้อมูลใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเขียน และแบบวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียน ผลการวิจัย พบว่า 1) ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันสำหรับเด็กอนุบาล ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ บทบาท : ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ และแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียน ด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ทิศทางการเขียน วิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน และความซับซ้อนของความหมายสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนากิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ และนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการอภิปรายผลต่อไป